

کنوانسیون بین‌المللی رفع هر نوع تبعیض نژادی

مصوب 21 دسامبر 1965 میلادی (مطابق با 1344/8/30 شمسی)

مجمع عمومی سازمان ملل متحد (21)

دول عاقد این قرارداد:

نظر به اینکه منشور ملل متحد مبتنی بر اصول حیثیت ذاتی و تساوی کلیه افراد انسانی و کلیه دول عضو ملل متحد متعهد شده‌اند که منفرداً و مشترکاً با همکاری سازمان برای نیل به یکی از هدفهای ملل متحد یعنی توسعه و تشویق احترام جهانی و واقعی به حقوق بشر و آزادیهای اساسی برای همگان بدون تمایز نژاد یا جنس یا زبان و یا مذهب اقدام نمایند.

نظر به اینکه اعلامیه جهانی حقوق بشر اعلام می‌دارد که کلیه افراد انسانی به طور آزاد و یکسان از لحاظ حیثیت و حقوق متولد می‌شوند و باید بتوانند از کلیه حقوق و آزادیهای مندرج در آن اعلامیه بدون تمایز به خصوص از حیثیت نژاد و رنگ و یا ملیت برخوردار شوند.

نظر به اینکه کلیه افراد بشر در پیشگاه قانون برابر بوده و حق دارند علیه هر نوع تبعیض و هر نوع تحریک به تبعیض از حمایت یکسان قانون برخوردار شوند.

نظر به اینکه ملل متحد استعمار و کلیه روش‌های تفکیک و تبعیضی را که به همراه دارد به هر شکل و در هر محلی که موجود باشد محکوم نموده و اعلامیه مورخ چهاردهم دسامبر 1960 راجع به اعطای استقلال به کشورها و ملل مستعمره (قطعنامه 1514 دوره پانزدهم مجمع عمومی) لزوم ختم سریع و بی‌قید و شرط استعمار را تأیید و رسماً اعلام نموده.

نظر به اینکه اعلامیه مورخ بیستم نوامبر 1963 ملل متحد (قطعنامه 1904 - دوره هیجدهم مجمع عمومی) راجع به رفع هر نوع تبعیض نژادی رسماً لزوم رفع سریع کلیه اشکال و همه مظاهر تبعیضات نژادی را در سراسر گیتی و همچنین لزوم تأمین تفاهم و احترام به حیثیت شخص انسانی را مورد تأیید قرار داده.

با اطمینان به اینکه فرضیه سیادت و تفوق مبتنی بر اختلاف بین نژادها عملاً مردود و اخلاقاً محکوم و از نظر اجتماعی غیر عادلانه و خطرناک بوده و تبعیض نژادی نه از لحاظ نظری و نه از لحاظ عملی قابل توجیه نمی‌باشد با تأیید مجدد اینکه تبعیض بین افراد بشر به جهات مبتنی بر نژاد و رنگ و یا ریشه قومی سدی در برابر وجود روابط دوستانه و مسالمت‌آمیز در میان ملل بوده و امکان دارد صلح و امنیت بین ملل و همچنین همزیستی هم‌آهنگ اشخاص را در داخل یک دولت مختل سازد.

با اطمینان به اینکه وجود موانع نژادی با آرمان‌های جامعه بشری قابل جمع نیست.

با احساس خطر از مظاهر تبعیض نژادی که هنوز در برخی از نواحی جهان مشهود است و نیز از سیاست‌های حکومتی مبتنی بر برتری یا تنفر نژادی از قبیل آپارتاید - و تفکیک و جدانی مصمم به اتخاذ کلیه تدابیر لازم برای امحاء سریع کلیه اشکال و تمامی مظاهر تبعیض نژادی و مصمم به پیش‌گیری و مبارزه با فرضیه‌ها و رویه‌های نژادی - به منظور تسهیل حسن تفاهم بین نژادها بر مبنای یک جامعه بین‌المللی که از قید کلیه اشکال تبعیض و تفکیک نژادی آزاد باشد.

با تذکر مفاد قرارداد مربوط به رفع تبعیض در مورد شغل و حرفه مصوب سازمان بین‌المللی کار در سال 1958 و با توجه به قرارداد مربوط به مبارزه با تبعیض نژادی در زمینه تعلیم که از طرف سازمان فرهنگی و علمی و تربیتی ملل متحد (یونسکو) در سال 1960 به تصویب رسیده.

با تمایل به اجرای اصول مقرر در اعلامیه ملل متحد راجع به رفع کلیه انواع تبعیضات نژادی و حصول اطمینان از اتخاذ سریع تدابیر عملی در این راه به شرح زیر موافقت نمودند.

***** **

بخش 1

ماده 1

1. در قرارداد حاضر اصطلاح "تبعیض نژادی" اطلاق می‌شود به هر نوع تمایز و ممنوعیت یا محدودیت و یا رجحانی که بر اساس نژاد و رنگ یا نسب و یا منشأ ملی و یا قومی مبتنی بوده و هدف یا اثر آن از بین بردن و یا در معرض تهدید و مخاطره قراردادن شناسایی یا تمتع و یا استیفاء در شرایط متساوی از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در زمینه سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و یا در هر زمینه دیگری از حیات عمومی باشد.

2. قرارداد حاضر ناظر به تمایزات و ممنوعیت‌ها و محدودیت‌ها و یا رجحاناتی که هر یک از دول عاقد قرارداد بین اتباع خود و اتباع سایر دول قائل می‌شوند نخواهد بود.

3. مقررات قرارداد حاضر را نباید طوری تفسیر نمود که در مقررات قانونی دول عاقد راجع به تابعیت و ملیت و قبول تابعیت به نحوی از انحاء مؤثر واقع شود. مشروط بر اینکه مقررات مزبور علیه ملیت خاصی قائل به تبعیض نباشد.

4. تدابیر خاصی که صرفاً به منظور تأمین ترقی شایسته برخی از گروه‌های نژادی یا قومی یا افرادی که برای تمتع و استیفاء از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی در شرایط متساوی محتاج حمایت‌اند اتخاذ شده باشد - به منزله تدابیری که جنبه تبعیض نژادی دارند تلقی نخواهد گردید مشروط بر اینکه این اقدامات منجر به برقراری حقوق متمایز برای گروه‌های نژادی مختلف نشود و پس از حصول هدف‌هایی که موجب اتخاذ تدابیر مذکور گردیده بود ادامه نیابد.

ماده 2

1. دول عاقد تبعیض نژادی را محکوم می‌نمایند و متعهد می‌شوند که با توسل به کلیه وسایل مقتضی و بدون درنگ سیاستی را دنبال کنند که هدف آن از بین بردن هر نوع تبعیض نژادی و تسهیل توافق و تقاهم در بین کلیه نژادها باشد و برای نیل به این مقصود:

الف - هر یک از دول عاقد متعهد می‌شود که به هیچ نوع اقدام و یا رفتار تبعیض نژادی علیه اشخاص و گروه‌های افراد و یا مؤسسات مبادرت نرزد و ترتیبی فراهم آورد که کلیه مقامات و مؤسسات دولتی اعم از مملکتی یا محلی این تعهد را رعایت نمایند.

ب - هر یک از دول عاقد متعهد می‌شود که هیچ روش تبعیض نژادی را که از طرف فرد یا سازمانی اتخاذ گردیده مورد تشویق و دفاع و یا تأیید قرار ندهد.

ج - هر یک از دول عاقد موظف است تدابیر مؤثری اتخاذ نماید که سیاست‌های مملکتی و محلی تجدیدنظر و مقرراتی را که موجب ایجاد و یا تثبیت و استمرار تبعیضات نژادی گردد در هر کجا که باشد اصلاح یا ابطال و یا فسخ کند.

د - هر يك از دول عاقد مكلف است به كليہ وسائل مقتضي و منجمله در صورت اقتضاء از طريق تدابير تقنينيه اعمال هر نوع تبعيض نژادي را از ناحيه افراد يا دسته‌ها يا سازمان‌ها ممنوع سازد و بدان پايان دهد.

ه - هر يك از دول عاقد متعهد مي‌شود عنداللزوم تشكيلات و نهضت‌هاي طرفدار يگانگي نژادها و ساير وسايل از ميان بردن موانع بين نژادها را مورد تشويق قرار دهد و موجبات عدم ترغيب هر عملي را كه باعث تقويت تفرقه نژادي مي‌شود فراهم آورد.

2. دول عاقد در صورت اقتضاء در زمينه‌هاي اجتماعي و اقتصادي و فرهنگي و غيره تدابير خاص و معينه براي تأمين رشد و توسعه مطلوب برخي گروه‌هاي نژادي يا افراد وابسته به آنها و حمايت از اين گروه‌ها و افراد اتخاذ مي‌نمايند. اين تدابير بدین منظور اتخاذ مي‌گردد كه استيفاي كامل حقوق بشري و آزادي‌هاي اساسي در شرايط متساوي براي ايشان تضمين شود ولي نبايد پس از نيل به هدف موجب و منشأ حفظ حقوق غيرمتساوي و متمايز براي گروه‌هاي نژادي گردد.

ماده 3

دول عاقد به خصوص تفكيك نژادي و اعمال روش‌هاي آپارتايد را تقبيح و محكوم مي‌كنند و متعهد مي‌شوند كه در كليہ اراضي كه در قلمرو صلاحيت قضائي آنهاست انجام اين قبيل اعمال و روش‌ها را قدغن و ممنوع ساخته و آن را ريشه‌كن سازند.

ماده 4

دول عاقد هر نوع تبليغات و تشكيلاتي را كه از افكار و نظريه‌هاي مبتني بر تفوق يك نژاد و يا گروه‌ي از اشخاصي كه رنگ و يا منشأ قومي معين دارند الهام بگيرد و يا هر نوع تنفر و تبعيض نژادي را توصيه يا تشويق كند - تقبيح مي‌نمايد و متعهد مي‌شوند كه به منظور ريشه‌كن ساختن اين چنين تحريكات يا تبعيضات و به طور كلي براي محو هر قسم تبعيض نژادي سريعاً تدابير لازم را اتخاذ نمايند - و در اين راه اصول اعلاميه جهاني حقوق بشر و نيز حقوقي را كه در ماده پنجم اين قرارداد تصريح گرديده است مورد توجه قرار دهند.

دول عاقد مخصوصاً متعهد مي‌شوند كه:

الف - نشر هر نوع افكار مبتني بر تفوق يا نفرت نژادي و تحريك به تبعيض نژادي و همچنين اعمال زور يا تحريك به زور عليه هر نژاد و يا هر گروه كه از حيث رنگ و قوميت متفاوت باشند و نيز بذل هر نوع مساعدت منجمله كمك مالي به فعاليت‌هاي تبعيضي نژادي را قانوناً از جرائم قابل مجازات اعلام نمايد.

ب - سازمان‌ها و فعاليت‌هاي تبليغاتي متشكل و هر قسم فعاليت تبليغاتي ديگر را كه محرك تبليغات نژادي بوده و يا آن را تشويق نمايد و عضويت در اين چنين سازمان‌ها را قانوناً از جرائم قابل مجازات اعلام نمايد.

ج - به مقامات مسئول يا مؤسسات عمومي از مملكتي و يا محلي اجازه ندهند تبعيضات نژادي را ترغيب يا تشويق نمايند.

ماده 5

دول عضو طبق تعهدات اساسي مندرج در ماده 2 متعهد مي‌شوند كه تبعيضات نژادي را به هر شكل و صورتيكه باشد ممنوع و ريشه‌كن سازند و حق هر فرد را به مساوات در برابر قانون و به ويژه در تمتع از حقوق زير بدون تمايز از لحاظ نژاد يا رنگ يا مليت يا قوميت تضمين نمايند.

الف - حق برخورداري از رفتار مساوي در برابر محاكم و ساير مراجعي كه اجرائي عدالت را به عهده دارند.

ب - حق برخورداری از امنیت شخصی و حمایت دولت در برابر تجاوز و صدمه جسمی از ناحیه مأمورین دولت و یا هر فرد یا دسته یا تشکیلات.

ج - حقوق سیاسی و به خصوص حق شرکت در انتخابات و رأی دادن و نامزد شدن براساس سیستم اخذ رأی همگانی و یکسان و حق مشارکت در حکومت و اداره امور عمومی و حق نیل به مشاغل عمومی دولتی به هر رتبه و مقام در شرایط مساوی.

د - سایر حقوق مدنی - خصوصاً:

1. حق رفت و آمد و انتخاب اقامتگاه در داخل یک کشور

2. حق ترک هر کشور و منجمله ترک میهن خود و بازگشت به آن

3. حق داشتن یک تابعیت

4. حق ازدواج و انتخاب همسر خود

5. حق تملک چه به صورت فردی و چه به شکل مشارکت

6. حق توارث

7. حق آزادی فکر و وجدان و مذهب

8. آزادی عقیده و بیان

9. حق آزادی اجتماع و تشکیل جمعیت‌های مسالمت‌آمیز

ه - حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی خصوصاً:

1. حق کار کردن و انتخاب آزاد شغل و استفاده از شرایط عادلانه و رضایتبخش کار و برخورداری از حمایت در برابر بیکاری و دریافت دستمزد مساوی برای کار مساوی و دریافت پاداش منصفانه و رضایتبخش

2. حق تشکیل اتحادیه‌های صنفی و عضویت در آنها

3. حق مسکن

4. حق استفاده از بهداشت عمومی و مراقبت‌های پزشکی و بیمه‌های اجتماعی و خدمات اجتماعی

5. حق تحصیل و کارآموزی حرفه‌ای

6. حق مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی با شرایط یکسان

و - حق دسترسی به کلیه امکانات خدماتی که به عموم عرضه می‌شود از قبیل وسایط نقلیه و هتل‌ها و رستوران‌ها و کافه‌ها و تماشاخانه‌ها و پارک‌ها.

ماده 6

دولت عاقد برای کلیه افراد مشمول صلاحیت قضایی خود در برابر هر نوع تبعیض نژادی که حقوق بشر و آزادی‌های اساسی افراد را برخلاف مقررات این قرارداد مورد تجاوز قرار دهد حمایت و یک طریق دادرسی مؤثر در برابر محاکم ذیصلاحیت ملی و سایر مراجع صلاحیت‌دار مملکتی تأمین خواهند کرد و همچنین حق

افراد را در مطالبه غرامت و جبران عادلانه و متناسب خسارتي که بر اثر اعمال تبعیضات نژادي وارد مي‌گردد تضمین خواهند نمود.

ماده 7

دول عاقد متعهد مي‌شوند به منظور مبارزه با تعصباتي که منجر به تبعیضات نژادي مي‌شود و نیز براي تعمیم و بسط تفاهم و روح گذشت و سازش و مودت در میان ملل و گروه‌ها و نژادها و اقوام مختلف و ترویج نیات و اصول منشور ملل متحد و مفاد اعلامیه جهانی حقوق بشر و اعلامیه ملل متحد درباره رفع تبعیضات نژادي و مفاد این قرارداد اقدامات مؤثر علي‌الخصوص در زمینه تعلیم و تربیت فرهنگ و نشر اخبار معمول دارند.

***** **

بخش 2

ماده 8

1. کمیته‌اي به منظور رفع تبعیضات نژادي (که از این پس «کمیته» نامیده مي‌شود) مرکب از هیجده نفر کارشناس واجد صفات عالی اخلاقي و بیطرفي که من باب اهلیت و مقام شخصي انجام وظیفه خواهند نمود و از طرف دول عاقد با توجه به لزوم توزیع جغرافیایی عادلانه و در برگرفتن اشکال مختلفه تمدن و سیستم‌هاي عمده قضائی انتخاب مي‌شوند تشکیل خواهد شد.

2. اعضای کمیته با رأی مخفی از بین کسانی که دول عاقد برای عضویت کمیته نامزد کرده‌اند انتخاب مي‌شوند. هر دولت عضو مي‌تواند يك نفر را از میان اتباع خود نامزد کند.

3. نخستین انتخابات شش ماه پس از تاریخ اجرائی این قرارداد انجام مي‌گیرد. حداقل سه ماه قبل از تاریخ هر دوره انتخاباتی دبیرکل ملل متحد کتباً از دول عضو دعوت خواهد کرد تا نامزدهای انتخاباتی خود را ظرف دو ماه معرفی نمایند.

دبیرکل ملل متحد فهرست اسامی کلیه کسانی را که بدین ترتیب نامزد شده‌اند به ترتیب حروف الفباء و با ذکر نام دول عضو که آنها را نامزد کرده‌اند تهیه و به دول عاقد این قرارداد تسلیم مي‌کند.

4. انتخاب اعضای کمیته در جلسهای متشکل از کلیه دول عضو که از طرف دبیرکل ملل متحد در مقر سازمان ملل متحد دعوت مي‌شوند انجام خواهد گرفت.

در این جلسه که با حضور دو سوم دول عضو حائز اکثریت مي‌شود کسانی به عضویت کمیته انتخاب مي‌شوند که تعداد بیشتر و اکثریت مطلق آراء نمایندگان حاضر و رأی دهنده دول عضو را به دست آورند.

5. الف - اعضای کمیته برای مدت چهار سال انتخاب مي‌شوند. معذک دوره عضویت نه نفر از کسانی که در نخستین انتخابات به عضویت برگزیده مي‌شوند پس از دو سال منقضي مي‌گردد و رئیس کمیته بلافاصله پس از انجام نخستین انتخابات اسامی این نه عضو را به حکم قرعه تعیین مي‌نماید.

ب - برای جانشینی کارشناسی که به علل غیرمنتظره از ادامه و وظایف خود در کمیته دست کشیده، دولت متبوع او کارشناس دیگری را از میان اتباع خود مشروط به تصویب کمیته منصوب مي‌کند.

6. پرداخت هزینه و مخارج اعضای کمیته مادامی که در کمیته انجام وظیفه مي‌کنند به عهده دول عضو خواهد بود.

ماده 9

1. دول عاقد متعهد مي‌شوند گزارشي درباره اقدامات قانوني و قضائي و اداري و غيره كه به منظور اجراي مقررات و مفاد اين قرارداد معمول داشته‌اند در مواعد زير به دبیركل تسليم نمايند كه مورد مطالعه و بررسي كمیته قرار گيرد.

الف - ظرف يك سال از تاريخ لازم‌الاجراء شدن قرارداد در مورد هر يك از دول

ب - متعاقباً هر دو سال يك بار و بعلاوه هر وقت كه كمیته چنين تقاضايي بنمايد. كمیته مي‌تواند از دول عاقد تقاضاي اطلاعات تكميلي بنمايد.

2. كمیته هر سال گزارش اقدامات و فعاليت‌هاي خود را توسط دبیركل به مجمع عمومي تسليم مي‌دارد و مي‌تواند براساس مطالعه و بررسي گزارش‌ها و اطلاعات واصله از دول عضو پيشنهاده‌ها و توصيه‌هايي كه داراي جنبه عمومي است بنمايد. اين پيشنهاده‌ها و توصيه‌هاي عمومي در صورت لزوم همراه با ملاحظات دول عضو به مجمع عمومي گزارش خواهد شد.

ماده 10

1. كمیته آئين نامه و مقررات داخلي خود را تعيين و تصويب خواهد كرد.

2. كمیته هيئت رئیسه خود را براي مدت دو سال انتخاب خواهد نمود.

3. دبیرخانه كمیته به عهده دبیركل ملل متحد خواهد بود.

4. جلسات كمیته عادتاً در مقر سازمان ملل متحد منعقد خواهد گرديد.

ماده 11

1. هر گاه يكي از دول عضو، چنين تشخيص دهد كه يكي از دول عضو مقررات قرارداد حاضر را مرعي و مجري نمي‌دارد، مي‌تواند توجه كمیته را به موضوع جلب كند. كمیته مراتب را به اطلاع دولت مربوطه مي‌رساند. دولت مربوطه ظرف سه ماه توضيحات كتبي براي روشن شدن قضيه و عنداللزوم اقداماتي كه ممكن بود به عمل آيد تسليم كمیته مي‌كند.

2. هر گاه ظرف شش ماه پس از اطلاع اوليه به دولت دريافت كننده موضوع از طريق مذاكرات دو جانبه يا از هر طريق ديگري كه براي دو دولت مقدور باشد به صورت مرضي‌الطرفين حل و فصل نشود هر يك از دو دولت مزبور حق خواهد داشت كه موضوع را مجدداً به وسيله يادداشتي به كمیته مرجوع دارد و مراتب را به دولت ديگر نيز اطلاع دهد.

3. كمیته فقط در صورتي مي‌تواند در مورد يك اختلاف طبق بند 2 اين ماده رسيدگي نمايد كه قبلاً اطمینان حاصل كرده باشد كه كليه طرق دادخواهي در حقوق داخلي كه براساس اصول كلي مورد قبول حقوق بين‌المللي استوار باشد، مورد استفاده و توسل قرار گرفته است. اين قاعده در مواردی كه آئين دادخواهي متضمن مواعد طولاني غير معقولي باشد اعمال نمي‌گردد.

4. كمیته مي‌تواند در مورد هر موضوعي كه به آن ارجاع مي‌شود اطلاعات تكميلي ديگري كه لازم بدانند از دول مربوطه بخواهد.

5. در مواقعي كه كمیته به موجب ماده حاضر مشغول بررسي موضوعي مي‌باشد هر يك از دول ذينفع مي‌توانند نماينده‌اي تعيين كند كه بدون داشتن حق رأي در تمام مدت رسيدگي در جلسات كمیته شركت نمايد.

ماده 12

1. الف - پس از آنکه کمیته کلیه اطلاعاتی را که لازم تشخیص می‌دهد تحصیل نمود و مورد بررسی و مذاقه قرارداد، رئیس کمیته کمیسیون سازش ویژه‌ای (که منبعت «کمیسیون» نامیده می‌شود) مرکب از پنج تن که ممکن است عضو کمیته باشد و یا نباشند تعیین خواهد کرد، اعضای کمیسیون با رضایت کامل طرفین اختلاف انتخاب می‌شوند و کمیسیون مساعی جمیله خود را به منظور یافتن راه حل دوستانه موضوع، که مبتنی بر احترام و مراعات مفاد قرارداد حاضر باشد، برای دول ذینفع به کار خواهد برد.

ب - هر گاه طرفین اختلاف ظرف سه ماه در خصوص ترکیب کمیسیون جزئاً یا کلاً به توافق نرسند آن عده از اعضاء کمیسیون که مورد توافق طرفین اختلاف قرار نگرفته‌اند با رأی مخفی و به اکثریت دو سوم آراء اعضاي کمیته از بین اعضاي خود کمیته انتخاب خواهند شد.

2. اعضاي کمیسیون من باب اهلیت و مقام شخصی خود خدمت می‌کنند و نباید از اتباع دول طرف اختلاف و یا از اتباع دول غیر عضو قرارداد حاضر باشند.

3. کمیسیون رئیس خود را انتخاب و روش کار و آئین نامه داخلی خود را تعیین و تصویب خواهد نمود.

4. جلسات کمیسیون عادتاً در مقر سازمان ملل متحد یا محل مناسب دیگری که کمیسیون تعیین کند منعقد خواهد گردید.

5. دبیرخانه مذکور در بند 3 ماده 10 قرارداد حاضر در صورتی که اختلاف بین دول موجب تشکیل کمیسیون شود خدمات خود را در اختیار کمیسیون می‌گذارد.

6. دول طرف اختلاف هزینه اعضاي کمیسیون را بر اساس صورت برآوردی که به وسیله دبیرکل تسلیم می‌شود بالسویه پرداخت خواهند نمود.

7. دبیرکل اختیار دارد در صورت لزوم پیش از آنکه دول طرف اختلاف هزینه‌های متعلقه را طبق بند 6 این ماده تأدییه نمایند - هزینه اعضاي کمیسیون را پرداخت نماید.

8. اطلاعاتی که کمیته تحصیل و بررسی نموده است در اختیار کمیسیون قرار خواهد گرفت و کمیسیون می‌تواند از دول ذیربط تقاضای ارسال اطلاعات مربوطه دیگری را بنماید.

ماده 13

1. کمیسیون پس از بررسی همه جوانب موضوع گزارشی تهیه و به رئیس کمیته تسلیم می‌کند این گزارش مشتمل بر استنتاجات کمیسیون در مورد واقعیات مربوطه به اختلاف بین طرفین بوده و متضمن توصیه‌هایی که برای حل دوستانه اختلاف مناسب تشخیص می‌شود خواهد بود.

2. رئیس کمیته گزارش کمیسیون را به هر يك از دول طرف اختلاف ارسال خواهد داشت. دول مذکور ظرف سه ماه موافقت یا مخالفت خود را با توصیه‌های مندرج در گزارش کمیسیون به رئیس کمیته اطلاع خواهند داد.

3. پس از انقضای مهلت مقرر در بند 2 این ماده رئیس کمیته گزارش کمیسیون را به انضمام اظهاریه‌های دول ذینفع برای سایر دول عاقد قرارداد ارسال خواهد داشت.

ماده 14

1. هر يك از دول عاقد قرارداد می‌توانند در هر موقع اعلام نمایند که صلاحیت کمیته را برای دریافت و رسیدگی به شکایات و عرایض افراد با دسته‌هایی از اشخاصی که تابع آن دولت بوده و مدعی باشند که با نقض یکی از حقوق مصرحه در قرارداد حاضر از طرف آن دولت در معرض تعدی قرار گرفته‌اند به رسمیت

می‌شناسد. کمیته هیچ عریضه یا شکایت راجع به دولتی را که مبادرت به اعلام چنین اعلامیه‌ای ننموده باشد، دریافت نخواهد داشت.

2. هر يك از دول عاقد این قرارداد که شناسایی صلاحیت کمیته را طبق بند 1 این ماده اعلام دارد می‌تواند در داخل نظام قضائی مملکتی خود، برای دریافت و رسیدگی به شکایات افراد یا دسته‌هایی از اشخاص که تابع آن دولت می‌باشند و مدعی هستند که با نقض یکی از حقوق مصرحه در قرارداد حاضر از طرف دولت مذکور در معرض تعدی قرار گرفته‌اند و سایر طرق دادخواهی که در دسترسشان بوده مراجعه نموده‌اند، مرجعی را ایجاد یا تعیین نماید.

3. اعلام شناسایی که طبق بند 1 این ماده صورت می‌گیرد و نام مرجعی که به موجب بند 2 این ماده ایجاد و یا تعیین می‌شود توسط دولت مربوط به دبیرکل سازمان ملل متحد تسلیم می‌شود و مشارالیه رونوشت آنرا برای سایر دول عاقد قرارداد می‌فرستد. اعلام شناسایی را می‌توان هر موقع از طریق ارسال یادداشت به دبیرکل سازمان ملل متحد مسترد داشت لیکن این استرداد در مورد عریضی که کمیته تا آن تاریخ دریافت داشته مؤثر نخواهد بود.

4. مرجعی که طبق بند 2 این ماده ایجاد و یا تعیین می‌شود موظف است شکایات واصله را در دفتری به نام دفتر عریض ثبت کند و نسخه‌های مصدق و متحدالشکل این دفتر همه ساله از طریق مناسب در اختیار دبیرکل قرار دهد محتویات دفتر مزبور افشاء نخواهد شد.

5. هرگاه مرجعی که طبق بند 2 این ماده ایجاد و یا تعیین می‌شود نتواند موجبات رضایت عارض یا شاکي را فراهم سازد عارض حق دارد ظرف شش ماه مراتب را به استحضار کمیته برساند.

6. الف - کمیته هر عریضه‌ای را که به آن ارجاع گردد محرمانه به نظر دولت عاقدی که شاکي مدعی است مقرر است این قرارداد را نقض کرده است می‌رساند لیکن هویت شخص و یا گروه افراد شاکي را بدون رضایت صریح شخص و یا گروه مذکور نمی‌توان فاش ساخت.

کمیته شکایاتی را که فاقد امضاء صریح باشد نخواهد پذیرفت.

ب - دولت مربوطه ظرف سه ماه پس از اطلاع از مفاد شکایت توضیحات و اظهارات لازم را که برای روشن شدن موضوع و عنداللزوم اقداماتی که ممکن بود به عمل آید کتباً به اطلاع کمیته می‌رساند.

7. الف - کمیته با توجه به اطلاعاتی که دولت مربوطه و شخص شاکي در اختیار گذارده‌اند عریض و شکایات را مورد بررسی قرار می‌دهد کمیته در صورتی شکایتی را مورد بررسی قرار خواهد داد که قبلاً اطمینان حاصل کرده باشد که شخص شاکي کلیه طرق دادخواهی داخل ممکن را مورد استفاده و توسل قرار داده است این قاعده در مواردی که آئین دادخواهی متضمن مواعد طولانی غیر معقول باشد، اعمال نمی‌گردد.

ب - کمیته پیشنهادها و توصیه‌های احتمالی خود را به اطلاع دولت مربوطه و شخص عارض خواهد رسانید.

8. کمیته خلاصه عریض واصله و در صورت اقتضاء خلاصه توضیحات و اظهارات دول مربوطه و نیز پیشنهادها و توصیه‌های خود را در گزارش سالانه منتشر خواهد کرد.

9. کمیته فقط در صورتی صلاحیت خواهد داشت وظایف مقرر در این ماده را انجام دهد که حداقل ده دولت عاقد این قرارداد صلاحیت آن را طبق مفاد بند 1 این ماده به رسمیت شناخته باشند.

ماده 15

1. تا نیل به هدف‌های اعلامیه اعطای استقلال به کشورها و ملل تحت استعمار مندرج در قطعنامه 1514 (دوره 15) مجمع عمومی مورخ 14 دسامبر 1960 مقررات قرارداد حاضر به هیچ وجه در برخورداری ملل

مذکور از حق دادخواهي و شکايت که به موجب ساير اسناد بين المللي يا از طرف سازمان ملل متحد و سازمانهاي تخصصي به آنان اعطاء گرديده است محدوديتي ايجاد نخواهد کرد.

2. الف - کمیته متشکل طبق بند 1 ماده 8 قرارداد حاضر رونوشت شکايات واصل از ارگانهاي سازمان ملل متحد را که مشغول به مسائلي مي باشد که با اصول و هدفهاي قرارداد ارتباط مستقيم دارد دريافت خواهد داشت و درباره شکايات رسیده از سکنه اراضي تحت قيمومت و يا غير خودمختار و يا به طور کلي از ساير سرزمينهاي مشمول قطعنامه شماره 1514 (دوره پانزدهم) مجمع عمومي که با مسائل منظور در قرارداد حاضر ارتباط دارد و ارگانهاي مذکور راجع به آن اقدام و رسيدگي مي نمايند اظهار عقیده کرده و راجع به موضوع آن شکايات توصيه هايي به عمل خواهد آورد.

ب - کمیته رونوشت گزارشهاي ارگانهاي صالحه سازمان ملل متحد را در زمينه اقدامات قانون گذاري و قضائي و اداري يا هر اقدام ديگري که مستقيماً به اصول و هدفهاي اين قرارداد مربوط مي شود و توسط قواي اجرائي سرزمينهاي مذکوره در جزء (الف) اين بند معمول گرديده است دريافت خواهد داشت و عقايد و پيشنهادهاي خود را به اطلاع ارگانهاي مزبور خواهد رسانيد.

3. گزارش کمیته به مجمع عمومي حاوي خلاصه عرايض و گزارشهاي رسیده از ارگانهاي ملل متحد بوده و همچنين عقايد و توصيه هاي کمیته در خصوص عرايض و گزارشهاي مذکور خواهد بود.

4. کمیته از دبیرکل سازمان ملل تقاضا مي کند که کليه اطلاعات مربوطه به هدفهاي اين قرارداد و همچنين هر گونه اطلاعاتي که راجع به سرزمينهاي مذکوره در بند 2 (الف) اين ماده در اختيار دارد به کمیته ارسال دارد.

ماده 16

مقررات قرارداد حاضر در مورد تدابييري که بایستی براي حل اختلافات و رسيدگي به شکايات اتخاذ شود بدون خلل به ساير طرق حل اختلاف و رسيدگي به شکايات راجع به موضوع تبعيضات که در اسناد اساسي سازمان ملل و يا اسناد مربوط به تأسيس مؤسسات تخصصي آن و يا در قراردادهاي مصوبه سازمان ملل متحد در نظر گرفته شد، اجرا مي شود و مقررات مذکور مانع از آن نخواهد بود که دول عاقد به ساير طرق حل اختلاف طبق موافقت نامه هاي بين المللي عمومي و يا خصوصي که بين آنان منعقد و مجري است توسل جویند.

***** **

بخش 3

ماده 17

1. قرارداد حاضر براي امضاي هر دولتي که عضو سازمان ملل متحد يا يکي از مؤسسات تخصصي آن بوده يا هر دولتي که اساسنامه دادگاه بين المللي دادگستري را امضاء کرده باشد و همچنين هر دولتي که از طرف مجمع عمومي سازمان ملل متحد براي عضویت در قرارداد حاضر دعوت شود. مفتوح خواهد بود.

2. قرارداد حاضر به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب آن به دبیرکل سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده 18

1. قرارداد حاضر براي الحاق هر يك از دول مذکور در بند 1 ماده 17 مفتوح خواهد بود.

2. الحاق با تسليم سند الحاق به دبیرکل ملل متحد انجام مي گيرد.

ماده 19

1. قرارداد حاضر سي روز پس از تاريخ بيست و هفتمين سند تصويب و يا الحاق به دبیرکل سازمان ملل متحد لازم‌الاجراء خواهد شد.

2. قرارداد حاضر براي دولتي که آن را تصويب کنند و يا پس از تسليم بيست و هفتمين سند تصويب يا الحاق بدان ملحق شوند سي روز پس از تاريخي که سند تصويب يا سند الحاق خود را به دبیرکل ملل متحد تسليم نمايند لازم‌الاجرا خواهد بود.

ماده 20

1. دبیرکل سازمان ملل متحد متن قيود و شروطي را که احتمالاً دول در موقع تصويب اين قرارداد يا الحاق به آن قائل شوند دريافت داشته و به کليه دول عاقد يا دولتي که ممکن است به قرارداد ملحق شوند کتباً اطلاع خواهد داد. هر دولتي که به شرايط مذکور معترض باشد ظرف نود روز پس از تاريخ اطلاعیه مذکور به دبیرکل اطلاع خواهد داد شرط مورد بحث را نمي‌پذيرد.

2. به قيد و شروطي که با موضوع و هدف قرارداد حاضر غيرقابل جمع است و همچنين شروطي که اثر آن فلج ساختن فعاليت يکي از ارگان‌هاي مخلوق قرارداد حاضر باشد مجاز نخواهد بود و شروطي داراي وصف فوق تلقي مي‌گردد که مورد اعتراض حداقل دو سوم دول عاقد قرارداد واقع شود.

3. قيود و شروط قائله را مي‌توان هر موقع به اطلاع کتبي به دبیرکل مسترد داشت اطلاعیه مذکور از تاريخ وصول نافذ و معتبر خواهد بود.

ماده 21

هر يك از دول عاقد مي‌تواند اين قرارداد را با اطلاع کتبي به دبیرکل ملل متحد فسخ کند.

فسخ قرارداد يك سال پس از تاريخ وصول اعلامیه مذکور به دبیرکل نافذ خواهد بود.

ماده 22

اختلافات بين دو يا چند دولت عاقد راجع به تفسير و يا اجراي قرارداد حاضر که از طريق مذاکره يا از طريق ديگر مصرح در اين قرارداد حل و فصل نشود بنا به درخواست هر يك از طرفين اختلاف به دادگاه بين‌المللي دادگستري ارجاع خواهد شد تا راجع به آن رأي دهد مشروط بر اينکه طرفين اختلاف در مورد راه حل ديگري توافق نکرده باشند.

ماده 23

1. هر يك از دول عاقد مي‌تواند هر موقع کتباً از دبیرکل ملل متحد تقاضاي تجديدنظر در قرارداد حاضر را بنمايد.

2. مجمع عمومي سازمان ملل متحد درباره اقداماتي که بايد عنداللزوم در مورد چنين تقاضائي اتخاذ گردد، تصميم خواهد گرفت.

ماده 24

دبیرکل سازمان ملل متحد جزئيات ذيل را به اطلاع کليه دول مذکوره در بند 1 ماده 17 قرارداد حاضر خواهد رسانيد:

الف - امضاء و تصویب و یا الحاق به قرارداد طبق مواد 17 و 18.

ب - تاریخ اجرای قرارداد حاضر طبق ماده 19.

ج - اطلاعیه‌ها و اعلامیه‌ها و مکاتبات واصله طبق مواد 14 و 20 و 23.

د - موارد فسخ طبق ماده 21.

ماده 25

1. قرارداد حاضر که متون انگلیسی و چینی و اسپانیایی و فرانسه و روسی آن دارای اعتبار یکسان می‌باشد در بایگانی سازمان ملل متحد ضبط خواهد شد.

2. دبیرکل ملل متحد نسخه‌های مصدق این قرارداد را برای کلیه دولی که به یکی از طبقات مذکوره در بند 1 ماده 17 تعلق داشته باشد ارسال خواهد داشت.

قرارداد فوق مشتمل بر یک مقدمه و بیست و پنج ماده منضم به قانون مربوط به قرارداد بین‌المللی رفع هر نوع تبعیض نژادی است.